

Anheles Kaso

Protiv vetra

Prevod sa španskog

Sandra Nešović

Beograd
2011
DERETA

Moja majka

Oduvek sam zavidela onima koji veruju da imaju kontrolu nad svojim životom. Onima koji mogu da potvrde, puni zadovoljstva, da su lično gradili sami sebe, korak po korak, nižući uspehe tik uz greške, ređajući zajedno sva lepa iskustva odmah pored ružnih, sreću uz bol, kao da grade neko svoje čvrsto utvrđenje tamo visoko na stenama, neborivo i postojano. Takav je život kojim vladaju lične težnje i gvozdena volja koji poput krvi teku venama, a duboko u nutrini caruje istrajnost.

Za razliku od toga, za mene je život nešto spoljašnje. Nešto nalik izmaglici koja lebdi oko mene, određujući sopstveni ritam, primoravajući me da se ponašam po nekom utvrđenom obrascu, bez mogućnosti da ja sama uopšte donosim bilo kakve odluke. Ne činim svesne korake, vođene razumom i nekim blistavim ciljem u daljini, trepćući u pravcu budućnosti kao ka svetoniku prema kome treba da se zaputim. Ne sledim nikakav put, nijedan potok, čak ni običnu zemljanu stazu, neravnu i tvrdu, kroz litice oštre poput noževa. Jednostavno plutam tu negde unutra, i mašem rukama koliko god mogu, samo da se ne bih udavila. Ništa više. Da, ponekad, na časak, ukaže mi se plavo nebo, i zeleno drveće, vidim čak i nežne leptire šarenih boja kako lepršaju među cvećem. A noću, mnoštvo zvezda koje se prostiru iznad mene kao milioni milosrdnih ponuda. Ali ja znam da će to priviđenje trajati samo tren. Udišem duboko. Dišem. Dišem. A ona hladna i savršena magla me ponovo obavija, kako joj je volja.

Uvek sam bila kukavica. Bojažljiva, uplašena, kukavica. Stalno. Još od malih nogu. Ubeđena sam da je za to kriv moj otac. On je bio vrlo okrutan čovek, jedno od onih bića koja kroz život prolaze ostavljajući trag straha poput vatrenog žiga na koži drugih ljudi. Nije stvar u tome da nas je tukao: to nije ni bilo nužno. Dovoljno beše njegovo prisustvo, iz koga je izbijala neka ledena i odbojna napetost. Dosta mi je bilo da čujem njegov glas, prodoran i britak, kao i da me pogleda onim svojim sitnim i tamnim očima, tim reptilskim okicama koje kao da te šamaraju, izazivajući znatno veći bol od udarca bičem. Kada bi on stigao kući, svakoga dana tačno u sedam i dvadeset pet uveče, naš ljudski svet, naseljen prostim stvarima, naprosto se zaustavljao, kao da su ga neke čini preobraćale u kamen. Bio je to čas straha. Čim bi začula brektanje njegovih kola pred dvorišnom kapijom, moja majka bi smesta gasila radio-aparat koji joj je tokom popodneva pravio društvo. Njeno telo bi se zgrčilo, postajalo bi krhko i lomljivo. Igre moje braće su se zaustavljale. Smesta bi nam se školski zadaci učinili kao nešto najbitnije na svetu, iako bi se odjednom nerazumljiva slova i brojke razleteli pred našim očima i nikako nismo uspevali da ih pohvatamo. I sama kuća je zapadala u neki proces uhodane tišine. Sve bi stvari zamuknule, ukočile bi se, kao da nije postojalo ništa drugo osim sveobuhvatnog prisustva tog čoveka koje se čitavom težinom spuštalo na nas i sve što nam je drago.

Nikoga nije pozdravljao. Popeo bi se u svoju sobu, svukao se razbacujući odeću po svim ćoškovima – odakle ju je moja majka odmah potom skupljala – zatim bi obukao pidžamu i ogrtač, i sišao u dnevnu sobu, gde je gledao televiziju. Mama se zavarala u kuhinju, zataškavajući svoje muke tako što se petljala oko šerpi i tiganja. Mi smo se uplašeni zavlačili u svoje sobe, pretvarajući se da smo još uvek sposobni da shvatimo logaritme ili da učimo lekciju o Nepobedivoj armadi, svakog trena iščekujući njegovu viku. Jer, svake večeri, nakon dolaska, moj otac je uzvikivao ime nekoga od nas. Onda smo morali smesta da se po-

javimo pred njim, osećajući se poput pacova koji samo što nisu upali u klopku. Ne trudeći se čak ni da smanji ton na televizoru, raspitivao bi se o našim školskim ocenama, koje za njega nikada nisu bile dovoljno dobre, ili o krasti na kolenu nakon poslednjeg pada u dvorištu, ili o novoj mrlji na nekom od zidova. Odgovaralo mu je bilo šta od onoga za šta bi mogao da nas okrivni, da nam udeli par neprijatnih rečenica i pošalje nas u ostavu. Posle toga, morali smo dugo da ostanemo u njoj, ponekad čak i dok su ostali večerali, sve dok ne bi poslao majku po nas.

Mnoge večeri svog detinjstva provela sam usred tog mraka, premrla od straha, osluškujući kako krckaju drvene police, kako šušljaju kutije u kojima smo čuvali božićne ukrase i ostatke rasparenog posuđa, kako pucketa gips na tavanici. Bila sam potpuno uverena da će jednog dana neko čudovište – možda neka ogromna, crna ptica – izaći iz nekog od tih ormarića, gde je već dugi niz godina živelo skrivajući se, a onda će se ustremiti na mene kako bi me odvuklo u još veću tamu. Obuzimao me je poriv da plačem i vrištim, ali nisam mogla, jer bi me onda otac čuo i moje zatvorenništvo bi se samo još više odužilo. Odlučivala sam se za jedino što sam bila u stanju da uradim: šćućurila bih se u jednom ćošku i netremice zurila u svetlost iz kuhinje, koja je dopirala kroz hodnik i provlačila se kroz tanku pukotinu ispod vrata, pa bih tihim glasom mrmrljala, skoro ne dišući, reči svih pesama koje sam znala. One koje sam pevušila sa svojim drugarima dok smo se igrale žmurke ili ledenog čike, ili one koje sam čula da ih baka peva dok je prala veš ili nameštala krevete, onim svojim hrapavim i drhtavim glasom, na koji je ona, međutim, bila neizmerno ponosna, tražeći i najmanji izgovor da ga pusti da se razmaše.

Zahvaljujući tome, činilo mi se da se otkucaji mog srca koliko-toliko smiruju, mada bi me s vremena na vreme neki novi šum naveo da se trgnem. A vreme je prolazilo, polako, sasvim polagano, klizeći niz senke, dok se vrata ne bi krajnje usporeno odškrinula, a silueta moje majke, sitna i okruglasta, ukazala bi se kroz šupljinu. A zatim, bez ijedne reči, ponovo bi me povela

natrag u normalan život, među upaljena svetla, udaljene i prigušene glasove moje braće u njihovim sobama, zvuke s televizora pred kojim je moj otac dremao u dnevnoj sobi, zanosan miris mesa koje se polagano peklo u rerni.

Ja sam neverovatno čvrsto stezala ruku moje majke, ispunjena zahvalnošću, pa bih na tren osetila kako njen puls otkucava tik uz moj, sada konačno smiren, zatim bih sela blizu nje u kuhinji, zadovoljavajući se samom činjenicom da je u mom vido-krugu, bez obzira na onu tužnu tišinu koja ju je stalno okruživala poput zlokobne aure koja ju je držala izdvojenu od ostatka sveta. Moja majka je nosila tu svoju tugu, baš kao kožu, pomirljivu i svetlucavu. Ali ja sam je gledala kako se kreće s jedne na drugu stranu, kako meša jela u loncu, ljušti krompire, pažljivo pegla košulje mog oca i odeću moje braće i moju, te bi taj utisak svakodnevice, onaj uhodani ritam života, sama melanholija koja je iz toga isijavala, uticao na mene da osetim nešto što je prilično podsećalo na sreću. Tu, pokraj nje, usred svih tih uobičajenih i sjajnih stvari, bila sam bezbedna. Oca nisam viđala sve do trenutka kada je trebalo da mu poželimo laku noć, jer smo mi deca obedovali sami u kuhinji. To je bilo olakšanje i za njega i za nas. Iako smo uvek razgovarali tihim glasom, trudeći se da ne pravimo buku kako nas niko ne bi čuo, mogli smo sebi da dozvolimo da izgovaramo koještarije, da se ćušamo nogom ispod stola, da napravimo grimasu kada je na jelovniku bila džigerica s lukom ili da žudno tamanimo gomile prženih krompirića.

Po završetku večere, spuštali smo tanjire u sudoperu i sve petoro odlazili zajedno u trpezariju. Otac je obično pio kafu uz čašicu konjaka, pušeći cigaru čiji se odvratni smrad uvlačio u celu kuću u gustim kolotovima dima. Laku noć, tata, izgovarali smo svi redom. A on nam je svima odgovarao: Laku noć. Lepo spavajte. I to je bilo sve. Ni poljubac, ni milovanje, čak ni osmeh koji bi nas ohrabrio da se ne uplašimo mogućih košmara.

Ne sećam se da nas je otac ikada poljubio. Međutim, to mi nikada nije nedostajalo. Nikada nisam za tim čeznula. Istina je

da ga nisam volela. Odrasla sam u strahu od njega, to beše sve što me je vezivalo za mog tatu, taj jezivi osećaj neugodnosti u njegovom prisustvu. Ali nikada nisam ni patila zbog nedostatka te ljubavi, kao da to nije činilo deo onog kruga neophodnih nežnosti koje sačinjavaju naš život. Ljubavi, prijatelji, porodica. Odnos sa svakim od tih bića koje na izvestan način volimo, predstavlja neku vrstu struje koja teče između njihovih i naših tela, između njihovih umova i naših, kao neka moćna energija koja nas sve obuhvata i stvara svet koji ne bismo mogli ni da zamislimo bez njenog postojanja. Ali ja mogu da zamislim šta god poželim bez postojanja mog oca. Mogu da zamislim, pre svega, jedan mnogo srećniji život...

Kada je bio na samrti, ja sam mu to rekla. Nisam bila vođena osvetom: nisam ga čak ni mrzela. Strah koji mi je ulivao kada sam bila mala s vremenom se proširio na čitav život, te sam prema njemu na kraju osećala samo ravnodušnost. Ne znam šta me je bilo spopalo. Nisam to planirala, ali se ipak desilo, kao da su me svi oni kojima je naneo bol nekako prećutno zadužili da mu to kažem u tom trenutku pred smrt. Sedela sam pored njega u bolničkoj sobi. Na mene je bio došao red da dežuram. On je spavao. Izenada se probudio i pogledao me, a ja sam u njegovim očima prepoznala izraz beskrajnog omalovažavanja, kao da sam mrav kome je on lako mogao da pokida nožice, da mu otkine glavu, da ga nekažnjeno i nadmeno zgazi. Čak i sada, pomislila sam, u času kada se oprašta od života, on mora tako da me posmatra. Spustila sam glavu kako se ne bih suočila s njegovim pogledom, i tako sam primetila te dve bele, sitne ruke koje su me oduvek odbijale, kako počivaju na površini prekrivača nalik dvema ljigavim mrljama. Nisam ga uzela za ruke, niti sam ga poljubila u čelo, nisam ga pomilovala po obrazu, niti sam mu šaptala na uho, kako to obično čine brižna deca na samrtnoj postelji svojih roditelja. Ali takođe nisam ni vikala, pljuvala, proklinjala njegovo ime. Jednostavno, nešto mi je puklo u glavi, nešto hladno i tvrdo, poput parčeta leda koji

se rasprsnuo u paramparčad, pa sam prozborila, kao da govorim o nekom filmu koji sam juče gledala:

– Nikada nas nisi voleo – obratila sam mu se – ni mamu ni nas. Zbog tebe smo svi bili nesrećni. Ništa ti ne dugujemo. Nemoj misliti da ćemo za tobom da plačemo.

Hiljadama puta sam se pokajala, tokom ostatka svog života, baš zbog tih reči. Zažalila sam što sam dopustila da mnome ovlada taj nalet okrutnosti, što sam gurnula svog oca ka vratima smrti potpuno samog, s tom užasavajućom mišlju koja mu je sigurno titrala u mozgu dok su otkucaji njegovog srca jenjavali: kroz život je prošao kao samo još jedna nevažna senka, i nikome neće nedostajati. Ali u tom trenutku, jedino što sam osetila na nekoliko trenutaka, bilo je neizmerno olakšanje.

Nemam pojma šta je on osetio. Zenice su mu se proširile i učinilo mi se da mu je čitavo telo blago zadrhtalo. Jedva primećan potres u trajanju od nekoliko desetih delova sekunde. Ništa više. Brzo se povratio i odgovorio mi s istovetnom smirenošću s kakvom sam se ja njemu obratila.

– Život je težak. Tako ti je to. Nemoj misliti da mi je krivo što me nećete oplakivati. Nikada nisam ka tome težio.

Izašla sam iz sobe i ostavila ga samog. I tada jesam zaplakala. Dugo sam plakala, sve do svitanja. Plakala sam zbog onoga što sam izgovorila, ali pre svega, plakala sam što njega to uopšte nije dotaklo. Plakala sam zbog usamljenosti i straha na koje me je osudio, zbog toga što je smrt iz šprica s drogom vrebala mog brata Ernesta, zbog Antonijevih problema s alkoholom, zbog Migelovih sentimentalnih brodoloma. I zbog neizlečive tuge moje majke.

Nije ona od rođenja bila tužna. Ili mi je barem tako pričala baka. Ona je bila, govorila je, devojčica raspevana baš kao i ona sama, i vesela, verala se po drveću isto kao majmunče, trčkarakala je po livadama i naglas dozivala krave po imenu dok je skakutala uz planinu. Bila bi srećna uz bilo kog muškarca iz okoline, tvrdila je, vredna i ljupka kao prava žena, a ujedno izdržljivi-

va kao da je muško. Ali jednog leta, kada je imala svega šesnaest godina, pojavio se on, moj otac, koji se već bližio tridesetoj, otmeno odeven i sa svežnjevima novčanica zarađenih na nekim poslovima u Meksiku, gde se još kao dete iselio sa svojom porodicom. Vratio se s namerom da otvori gvožđaru u obližnjem gradu i da zasnuje porodicu. A za ostvarenje ovog drugog cilja izabrao je baš moju majku.

Razlog zbog kojeg se jedan tako ozbiljan čovek – ogorčen, naglašavala je moja baka – odlučio za najvedriju devojkicu u tom mestu, za sve je bio prava zagonetka. Možda nije mogao da podnese njenu životnu radost, pa se zainatio da je iskoreni, da je ubije kako se ubija ptica koja ti smeta jer dosadno cvrkuće u vrtu. Postoje takva zatrovana bića, koja preziru osobe koje blistaju snagom i zadovoljstvom i, namesto da se jednostavno od njih udalje, oni im postavljaju mreže i love ih i sahranjuju ih ispod tona i tona crnice, samo da bi sebi priuštiti izopačeni užitak da svedoče tome kako polagano umire sve to što oni sami mrze. Možda je to pravo objašnjenje.

Ali još veća misterija je bila sama činjenica da je moja majka prihvatila njegovu ponudu. Zašto je tako postupila? Nisam pametna da odgovorim na to pitanje. Sumnjam da se za njega udala iz ljubavi. Devojkica od šesnaest godina, koja voli da pleše na proslavama, da se kupa u reci i da na biciklu juri niz padinu kao ludača, nikako se ne zaljubljuje u čoveka poput mog oca, koji se po njihovom selu šetkao u odelu s kravatom, mršteći se na ljude umesto da ih pozdravi, i sve njih gledajući s visine, tvrdo kao granit u njegovim očima. Nije bilo čak ni onoga što je moja baka nazivala udvaranjem. Ni cveća, ni smejuljenja, ni beskrajne šetnje po takozvanom korzou, niti dugotrajnih čavrljanja i šaputanja ispred hodnika, kada zaljubljeni parovi obično zajedno posmatraju kako sunce zalazi s druge strane planina ili kako kiša lagano dobuje u bašti, klizeći poput plašta. Dva ili tri razgovora pored crkve, par šetnjica i, kao iznebuha, on se pojavio da zaprosi ruku moje majke. Baka i deka su pokušali da

je ubede kako ne treba da prihvati njegovu ponudu. Nije im se dopadao taj američki gospodičić, bez obzira na sve one njegove svežnjeve novčanica. Ali ona je već bila donela odluku, i nije bilo šanse da je bilo ko natera da se predomisli.

Da li je to bilo zbog para? Nikada nisam imala utisak da je njoj novac nešto posebno značio. Nisu je privlačili raskoš i komoditet. Živela je u velikoj i udobnoj kući, to je tačno, onoj koju je moj otac po povratku iz Meksika kupio u oblasti koja je u to vreme još uvek bila predgrađe, ali je odbijala svaki vid pomoći za njeno održavanje ili brigu o nama. Nikada nije prihvatila služavke ni pomoćnike, kao ni nakit ili krznene ogrtače. Čak i kada je nakon njegove smrti sve nasledila, nastavila je da živi kao i pre, sada već sama u toj kući, ne dozvoljavajući sebi nikakav luksuz osim neophodnih troškova. Ali, moguće je da nju novac nije zanimao upravo iz tog razloga što ga je nekada davno poželela, ali ju je baš to unesrećilo. Možda je istina da nju jeste privuklo bogatstvo. Možda joj je moj otac nekada davno na uho šaputao bajke o lepom i ugodnom životu. Moguće je da joj je pričao o tome kako nikada više neće morati da čisti štalu, da hrani kokoške, da okopava baštu, da skuplja jabuke, niti da pravi kobasice posle svinjokolja. Verovatno je i ona imala neke svoje tajne ambicije, sanjarila je o tome da nosi elegantne haljine i cipele sa štiklom, da maže usne karminom i da svake nedelje posećuje frizeraj. Možda je žudela da putuje, da obiđe svet, da vidi sve ono što se nalazilo iza zelenih planina koje su opasivale njeno selo, neizmerna mora, očaravajuće gradove, stepe sa svojim beskrajnim ravnicama i suvom zemljom u narandžastoj nijansi... Ko zna kakve sve besmislice mogu da se vrzmaju po glavi jednog devojčurka od svega šesnaest godina?

Pretpostavljam da mi ona to nikada neće otkriti. Nikada nisam s njom otvoreno pričala o mom ocu. On je umro, i ona je obukla crninu – bez suza, kako sam i predvidela – i prisustvovala je neizbežnim misama. Raščistila je ormare, sredila dokumentaciju, gvoždaru stavila na prodaju, ali njega više nikada nije

spominjala. Kao da nikada nije ni postojao, ili kao da je sve to predstavljalo neku njenu tajnu koju nije htela ni s kim da podeli: kakve su je iluzije ponele, šta je mislila da taj čovek može da joj pruži, kada su zgasnula šarena svetlašca koje su se tog leta sasvim sigurno razgorela u njenoj glavi. I kako je naučila da podnosi poraze, šta god to značilo, i da živi unutar tog mehura patnje, ona koja je nekada bila tako vesela i raspevana devojčica.

Nikada nisam otkrila da li je teže nikada ne spoznati slavu, ili je posedovati samo na tren i zatim je izgubiti. Kada me je Pablo napustio i svet mi se raspao pod nogama, proklinjala sam zabavu na kojoj nas je Elena upoznala, onu varljivu noć kada smo se prvi put poljubili, dan kada smo odlučili da se venčamo. Dala bih sve na svetu da nisam sve to doživela, samo da mi to sada ne bi nedostajalo. Moja prošlost bi bila tiha i čista, sterilna kao mirna bolnička soba. Bez iluzija i emocija. Onda ne bi došlo do raskida, a ona velika crna ptica koja me je proganjala ne bi se okomila na mene, pa ne bih neprestano imala utisak kao da prestravljena trčim po otvorenim poljima. Vodila bih usamljenički i dosadan život, ali ne bih spoznala taj bol. Dugo sam se držala za misao da godine provedene s njim behu izgubljene. Da su ceo moj život pored njega i sva moja ljubav prema njemu bili neopisiva greška, oronula kuća od koje su preostale samo smrdljive ruševine, utonule u mokraču i izmet i korov. Nešto što nikada nije ni trebalo da se rodi.

Ali sada, nakon što sam se već navikla da to posmatram kao nešto daleko i strano, kada se bol više ne vijori oko mene gutajući sve pred sobom, nego se slegao, ostavljajući samo debeli pokrov od pepela, ispod kojeg, koliko god to bilo teško, ipak mogu da dišem, drago mi je što sam sve to doživela. Čak ponekad, iako samo na časak, osetim se ponosnom na svoja osećanja. Kao da je neki krupni znak zlatne boje proistekao iz veličine moje ljubavi prema njemu. Sada, tokom mnogih noći, nakon što legnem u krevet još uvek svesna njegovog odsustva, one poražavajuće hladnoće koja će me kao beleg na toj strani

duška večno podsećati na to da me je napustio, na njegovoj strani postelje koju nikada ne zauzمام, danas smatram da sam imala sreće što sam ga upoznala i volela ga, i što je on me voleo. A onda, u stisku te stravične čežnje, poželim da mi se sećanje na njega vrati u poslednjem času, a da baš njegovo lice, koje me gleda onako nasmejano dok se žudno približava da me poljubi, da to njegovo mlado i tako drago lice bude poslednje što ću videti dok sam živa.

Ne znam da li je mojoj majci pomogla činjenica što je neka da bila srećna devojčica. Ili su, naprotiv, svi veličanstveni trenuci njenog detinjstva i njene mladosti, radost koju je morala da oseća tokom tih vedrih godina, zapravo zabiberili taj njen osećaj nostalgije, kao prevelik teret, poput kamena koji je primorana da nosi privezan oko vrata i koji je bez prestanka povlači ka dnu ponora. Možda je nju žigosalo neizbrisivo žaljenje što je tog leta mom ocu rekla da, možda je nebrojeno puta zamišljala kako se udala za nekog seljaka iz okoline njenog sela, ili možda ni za koga, da je zauvek ostala usedelica, živeći u lepljivom blatu seoskih puteva i pod sjajem sunca koje lizucka vrhove planina, s keceljom vezanom oko struka i gumenim čizmama koje i ne skida s nogu, budeći se pre zore kako bi namirila stoku i uveče odlazeći na spavanje iscrpljena, okružena mirisima životinja i pesticida, ali ipak vedro pevšeći po planinskim obroncima, ponosno dozivajući krave po imenima, šljapkajući kao nespretna devojčica u prozračnim vodama skrivenih izvora...

Tako je lako pokajati se zbog odluke koju u izvesnom trenutku donesemo, zbog greške koju načinimo u određenom presudnom času, a koja zauvek obeleži naš život. Nije stvar u tome da se to desi nesvesno, ne. Mnogo o tome razmišljamo. Pokrećemo sve neurone. Danima ležimo u krevetu, budno prateći svaki mogući zvuk u glavi, strujanje krvi, vrebajući i najmanji simptom straha ili poleta. Odlučujemo promišljeno, zamišljajući razvoj događaja koji će uslediti nakon izbora koji smo doneli, jasne i odlučne korake koji će nas odvesti na neko svetlo i sta-

bilno mesto: pristajem da se udam za ovog čoveka zato što ga volim i što ću ga voleti za vjeki vjekova, studiraću na ovom fakultetu jer ću tako posle moći da zaradim mnogo novca, odbijam ovaj posao jer bi to značilo preseljenje u drugi grad, a ja ne želim da napustim svoje okruženje niti da izgubim pogled na iste zgrade i isto drveće koje se stidljivo nadvija nad pločnikom, niti želim da ostanem bez toplog prisustva svojih prijatelja svake noći u istom baru.

Mozgamo, vagamo posledice, maštamo. Ili ne. Možda odluku donosimo vođeni nekim neobjašnjivim impulsom, nekim naglim trzajem posle kojeg nam telo postaje napeto, neočekivanim podrhtavanjem nerava, žestokim otkucavanjem u grudima, možda i mučninom u stomaku. Ukaže nam se svetlost koja zaslepljujuće blesne u mozgu i sve obasja. Nije bitno. Najverovatnije ćemo se prevariti. Život će nastaviti svojim tokom uprkos našim planovima, kao da skupina podrugljivih bogova tamo negde gore nastoji da razvedri svoju dosadnu beskonačnost time što umešaju prste u naše živote, uređujući stvari po svom nahođenju, komplikujući situacije, izvrćući osećanja. Čovek kome smo se kleli da ćemo ga voleti do kraja života preobraća se u negledno biće koje preziremo. Profesija za koju se mučno spremamo izaći će iz mode dok mi završimo fakultet. Grad koji nismo želeli da napustimo neverovatnom brzinom će se izmeniti, tako da ne možemo da ga prepoznamo, a naši će prijatelj otići zauvek i vrata našeg omiljenog bara biće zamandaljena i ispariče sve uspomene, kao da nikada nisu ni postojale.

Život sledi neke svoje nagone, obrće se oko svoje ose, tu i tamo skreće, iznenadno se razleti uzduž i popreko kao poludeo, nemilosrdan, i povlači nas po sopstvenoj volji, prema raju ili paklu, bez obzira na naše napore i naše zasluge. Laž je sve što pričaju: naši postupci zapravo nemaju nikakvih posledica. Oni su samo izliv energije, pljusak patetičnih pokušaja da se uhvatimo za nešto trajno, možda za blagostanje, zadovoljstvo, udobnost... Zasnivamo porodice, gradimo kuće, pokrećemo poslove,

u svaki svoj postupak ulažući deo sebe, delić svoje kože, dok se sve to ne obruši u jednom jedinom trenutku, a mi ostajemo bespomoćni da zaustavimo propadanje. Ili, nasuprot tome, gledamo kako se oko nas razvijaju pogodne okolnosti, iako mi nismo ni prstom makli da u bilo čemu potpomognemo, polazeći ni iz čega i učvršćujući se u svom unutrašnjem ništavilu, u svojoj pohlepi ili zlobi koji su rođeni u ovom svetu, kao da u svemu tome uopšte nije važan način na koji mi određenu situaciju prihvatamo ili odbacujemo.

Šta bi bilo s mojom majkom da je ostala u svom rodnom selu? Možda bi skončala u istoj tački, u istom sumračnom kutku tuge. Moja baka je govorila da je moja majka patila od oboljenja porodilja. To je bila ona posebna vrsta neraspoloženja, osećaj da ne uspeva da izađe na kraj sa životom, a koji se ugnezdi u duše pojedinih žena posle porođaja. Jednostavno, stvar je u hormonima. Postporođajna depresija, koja je počela nakon rođenja mog najstarijeg brata. To je lako rešiti današnjim lekovima. Ali, u to vreme, oni nisu postojali. Čak se nije ni pričalo o tim stvarima. Ljudi su ponizno prihvatili svoje muke. Ili bi se jednog dana prosto bacili kroz prozor. Ostali su tihim glasovima, kad bi prepoznali nečiji prazan pogled, drhtave ruke, duboki očaj koji obavija utučene osobe, govorkali kako imaju neku bolest živaca. Sa sažaljenjem ili omalovažavanjem, ali u oba slučaja svesni da ih ništa ne može osloboditi od tog zla. Samo sudbina ili molitve.

Za razliku od takvih, moja baka je verovala u izvesne narodne lekove. Nasledila je od svoje majke, a ona od svoje, i tako generacijama unedogled, znanje o biljkama i njihovim tajnama. Ponekad, kada bi sa mnom šetala po planinskim padinama, pokazivala mi je lišće i plodove, otkrivala mi korenje i lukovice koji su rasli kao plodovi čudotvorne moći zemlje, koju je ona prekopavala golim rukama. Zidna rutvica, koja smiruje kašalj. Kamena paprat, koja čisti jetru. Bela loza, od koje se prave melemi za rane. Vres, koji ublažava upale bešike...

Kada se rodio Migel, moj najstariji brat, baka nije mogla da bude uz moju mamu. Ona je to želela, naravno da je želela. Sve majke koje je poznavala bile su podrška svojim kćerima pri porođaju, držeći ih za ruku i brišući im čelo, uz smirujuće i ohrabrujuće reči. Sve su se one našle kao pomoć u prvim danima bebinog života, spremajući hranljive čorbice za porodilju, nežno ih budeći usred noći kako bi podojile svoja čeda, ućeci ih kako da vode brigu o tom novorođenom i nejakom telašcu. Ali njoj to moj otac nije dozvolio. Posle njenog ko zna kojeg po redu pisma u kome se nudila da dođe u grad, nakon mnogobrojnih okolišanja moje majke, koja očigledno nije znala kako da je odbije, moj otac joj je odgovorio pismom, hladno joj dajući do znanja da im nije potrebna. Ona se osetila krajnje poraženo. Mnogo je plakala, i zatim, kasno uveče, po pljusku, što je brže mogla prešla je ona tri ili četiri kilometra koji su je delili od crkve, noseći ljupki struk peršuna uvijen u novinsku hartiju, a potom je prosula suve biljke iz posudice koja je uvek stajala ispod ikonice svetog Pankracija i napunila je kišnicom u koju je dodala sveže travke, i na kraju je klekla pod noge sveca. Pomolila mu se da sve protekne dobro i da porođajni bolovi budu blagi, a da dečak ili devojčica imaju sve što treba da imaju. A potom je glasno dodala, brzo, jednu zlobnu molbu: da moj otac očelavi. To je bilo jedino što joj je u tom trenutku palo na pamet. Da mu se ne dogodi ništa strašno, ali da ostane bez kose, da neočekivano izgubi onaj žbun tamnih i nemirnih vlasi, uvek zaglađenih smrdljivim želatinom, koji je moj otac ponosno nosio na glavi, što beše i jedino vredno spomena kada je u pitanju bio njegov fizički izgled. To je bila njena skromna osveta zato što joj je uskratilo prisustvo na porođaju njene kćerke, što ju je sprečio da joj pomogne i svedoči prvim trenucima života svog unuka.

Sveti Pankracije verovatno tog dana nije naročito obraćao pažnju na moliocce, budući da je istina da je moj otac izdahnuo s gotovo netaknutim oblakom kose i bez ijedne sede vlasi. Za razliku od njega, mojoj majci je cela glava odjednom osedela.